

Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve Arapça İnternet Platformlarındaki İçeriği Üzerinden Bir Değerlendirme

An Evaluation of the Thesis That Everything Exists in the Qur'an on the Content of Turkish and Arabic Internet Platforms

Faysal Arpaguş

Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi
Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Anabilim Dalı
Assistant Professor, Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Islamic Sciences
Department of Reading the Qur'an and Qirā'āt Science
Tokat, Turkey
faysal.arpagus@gop.edu.tr orcid.org/0000-0001-9607-0078

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Geliş Tarihi: 1 July / Temmuz 2021

Accepted / Kabul Tarihi: 12 December / Aralık 2021

Published / Yayın Tarihi: 15 December / Aralık 2021

Pub Date Season / Yayın Sezonu: December / Aralık

Volume / Cilt: 25 **Issue / Sayı:** 3 **Pages / Sayfa:** 1081-1102

Cite as / Atıf: Arpaguş, Faysal. "Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve Arapça İnternet Platformlarındaki İçeriği Hakkında Bir Değerlendirme [*An Evaluation of the Thesis That Everything Exists in the Qur'an on the Content of Turkish and Arabic Internet Platforms*]". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi-Cumhuriyet Theology Journal* 25/3 (Aralık 2021): 1081-1102.

<https://doi.org/10.18505/cuid.960627>

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Copyright © Published by Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Sivas, 58140 Turkey. All rights reserved.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cuid>

An Evaluation of the Thesis That Everything Exists in the Qur'an on the Content of Turkish and Arabic Internet Platforms

Abstract: In the verse of Sūrah al-An'ām 6/38, "Nothing has we omitted from the Book" as it is stated in the 59th verse of the same sūrah, "Anything fresh or dry (green or withered) but is (inscribed) in a record clear (to those who can read)." has been commanded. In the verses of the an-Naḥl 16/44 and 89, it is stated that it was revealed to the Prophet to explain to people *everything* that was revealed to them. In this meaning, there are other verses in the Qur'an. Based on these and similar verses, according to some, the Qur'an; it is a general source of information that anyone who has lost his camel's bridle as an allusion to all knowledge, all knowledge of those before him and those who will come until the Day of Judgment, can find it in the Qur'an. On the contrary, according to some, it is useless to look for everything in the Qur'an, which was sent for the guidance of man, happiness in this world and the hereafter, and it is necessary to look for things in line with his goals. From this point of view, the article focuses on the content of the thesis that there is knowledge of everything in the Qur'an, in Turkish and Arabic websites, and it is tried to understand how the Qur'an is portrayed as a source of information on these platforms. While doing this, a search was made on Google, one of today's popular and easy access to information platforms, by typing 'Is there everything in the Qur'an'. And the content in the first five rows, written and visual, was transferred to the study without falling into repetition. Among these, an evaluation was made based on the most read internet sites and it was seen that the general opinion was that there is everything in the Qur'an. Content creators have often answered the question of how such a thing is possible, by analogy, in which all the information of a tree is stored in a kernel, a large bale of cotton takes up very little space when compressed, or -in an easy-to-understand analogy for today's people- huge amounts of memory cards are stored in tiny memory cards explained by compressing information. As proof of this, *History in the Qur'an*, *Technology in the Qur'an*, *Astronomy in the Qur'an* and *Mathematics in the Qur'an*, are just a few of the titles in this content. Again, according to those who think this way, it is another way of explaining the subject that the Qur'an is *secret* and only *those who have deepened in science and have certain competence* can discover that secret when the time comes. On the other hand, there are also some who say that there is no knowledge of everything in the Qur'an, even if it is a little. Despite the verses stating that nothing is missing in the book and that everything wet and dry is in the book, it is important how those who hold this view explain the subject. For example, the concept of *kitāb* is one of the words that have a wujūhāt (different meanings) when the whole of the Qur'an is taken into account. Because, in various places in the Qur'an, this word is used in the meaning of the *Qur'an*, the *lawh-i mahfūz*, the *written/obligatory* and *the book of deeds*. In addition, even if the Qur'an is meant, it has been stated that the wording here is common, not in the meaning that the knowledge of everything is in the Qur'an, but in the sense that the things about guidance or in line with the goals of the Qur'an can be found in it. As a matter of fact, there are other examples of this in the Qur'an. Considering the context, there is no explicit or implicit presumption in the relevant verses that the Qur'an is meant by the *kitāb-ı mubīn* (a revealed book). Therefore, the first period commentators and later commentators understood this expression not as the Qur'an, but as the *lawh-i mahfūz*. Interestingly, some of the content producers of the website were able to claim that although the commentators expressed their views in writing or orally, the Qur'an was meant by the *kitāb-ı mubīn*, and the preference for the *lawh-i mahfūz* needed explanation. As a result, it is understood that those who claim to have all the information in the Qur'an actually understand the verses in question literally. If the Qur'an has everything, it is the necessary consequence of this proposition that the Qur'an will suffice for us without the need for anything else. In our opinion, it is an important contradiction that among those whose views are given, that they leave the method aside on this issue, even though they emphasize reason and method. This makes it very difficult to obtain healthy information about the epistemic value of the Qur'an from the internet,

which is a popular source of information, and to clarify the mind of ordinary people on this subject.

Keywords: Tafsir, Qur'an, Information Source, About All Thing Fresh or Dry (Green or Withered), The Conception of the Qur'an on Internet Platforms.

Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve Arapça İnternet Platformlarındaki İçeriği Üzerinden Bir Değerlendirme

Öz: el-En'âm sûresi 6/38. âyette *"Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık."* buyurulduğu gibi aynı sûrenin 59. âyetinde *"Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitapta yazılmıştır."* buyurulmaktadır. en-Nahl 16/44 ve 89. âyetlerde de kitabın Hz. Peygamber'e, insanlara kendilerine indirilen *her şeyi* açıklamak için indirildiği ifade edilmektedir. Bu manada Kur'an'da daha başka âyetler de vardır. Bu ve benzeri âyetlerden hareketle kimilerine göre Kur'an; kendinden evvelkilerin ve kıyamete kadar gelecek olan sonrakilerin her türlü bilgisini, bütün ilimleri ve hatta bir kinaye ifadesi olarak devesinin yularını kaybeden kimsenin onu bile Kur'an'da bulabileceği külli bir bilgi kaynağıdır. Bunun aksine kimilerine göre ise insanın hidâyeti, dünya ve ahiret mutluluğu için gönderilmiş olan Kur'an'da her şeyi aramak abestir ve onda onun hedefleri doğrultusundaki şeyleri aramak gerekir. Buradan hareketle makalede *Kur'an'da her şeyin bilgisinin bulunduğu tezinin* Türkçe ve Arapça internet sitelerindeki içeriğine odaklanılmış, söz konusu platformlarda Kur'an'ın nasıl bir bilgi kaynağı olarak resmedildiği, anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu yapılırken günümüzün popüler ve bilgiye kolay erişim platformlarından Google'a *Kur'an'da her şey var mı* yazılarak arama yapılmış, tekrara düşmeden, yazılı ve görsel, ilk beş sıradaki içerik, çalışmaya aktarılmıştır. Bunlar içerisinde en çok okunan internet sitelerinden hareketle bir değerlendirme yapılmış ve genel kanaatin Kur'an'da her şeyin bulunduğu yönünde olduğu görülmüştür. İçerik üreticileri, böyle bir şeyin nasıl mümkün olduğu sorusuna genellikle benzetme yoluyla cevap vermiş, bunu, bir ağacın bütün bilgilerinin bir çekirdekte saklı olduğu, yüklü miktardaki pamuk balyasının sıkıştırıldığına hacimce çok az yer kapladığı veya günümüz insanının kolay anlayacağı bir benzetmeyle küçücük hafıza kartlarına çok büyük miktardaki bilgilerin sıkıştırılabilmesiyle açıklamışlardır. Bunu ispat sadedinde yer verdikleri *Kur'an'da Tarih, Kur'an'da Teknoloji, Kur'an'da Astronomi ve Kur'an'da Matematik*, bu içeriklerdeki başlıklardan sadece bir kaçıdır. Yine bu düşüncedekilere göre Kur'an'ın *sırlı* olduğu ve ancak *ilimde derinleşmiş, belli yetkinlikteki kimselerin* vakti geldiğinde o sırrı keşfedebileceği de konuyu açıklamamanın bir başka izah şekli olmuştur. Buna mukabil, az da olsa Kur'an'da her şeyin bilgisinin olamayacağını dile getirenler de vardır. Kitapta hiçbir şeyin eksik bırakılmadığı, yaş ve kuru ne varsa hepsinin *kitâb-ı mübîn*'de olduğunu belirten âyetlere rağmen bu görüştekilerin konuyu nasıl izah ettiği önemlidir. Örneğin; *kitâb* kavramı, Kur'an'ın bütünü dikkate alındığında vücûhâtı olan kelimelerdendir. Çünkü Kur'an'ın muhtelif yerlerinde bu kelime, *Kur'an, levh-i mahfûz, yazılmış/farz kılınmış ve amel defteri* anlamlarında kullanılmıştır. Ayrıca -Kur'an kastedilmiş olsa bile- buradaki lafzın umum sîgasıyla gelmesi, her şeyin bilgisinin Kur'an'da olduğu anlamında değil, hidâyet konusunda veya Kur'an'ın hedefleri doğrultusundaki şeylerin onda bulunabileceği anlamında kelâm-ı örfî olduğu belirtilmiştir. Nitekim Kur'an'da bunun başka örnekleri de vardır. Bağlam dikkate alındığında ilgili âyetlerde, kitâb-ı mübînden kastın Kur'an olduğuna dair sarahaten veya zımnen herhangi bir karine bulunmamaktadır. Bu yüzden ilk dönem müfessirler ve daha sonraki tefsir otoriteleri, bu ifadeyi Kur'an değil, levh-i mahfûz olarak anlamışlardır. İlginçtir ki site içerik üreticilerinden bazıları, müfessirlerin bu görüşlerini, yazılı veya sözlü ifade etmiş olsalar bile yine de kitâb-ı mübînden kastın Kur'an olduğunu, levh-i mahfûz tercihininse izaha muhtaç bulunduğunu iddia edebilmişlerdir. Sonuç olarak Kur'an'da bütün bilgilerin bulunduğunu iddia edenlerin aslında söz konusu âyetleri lafzi olarak anladıkları anlaşılmaktadır. Şayet Kur'an'da her şey varsa başka herhangi bir şeye ihtiyaç duymaksızın Kur'an'ın bize yeteceği, bu önermenin zorunlu sonucu olmaktadır. Görüşlerine yer verilenler

1084 | Faysal Arpaguş. Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve...

arasında akla ve yöntemle vurgu yaptığı halde onların bu konuda metodu bir kenara bırakması, kanaatimizce önemli bir tezattır. Bu ise popüler bilgi kaynağı olan internetten Kur'an'ın epistemik değeri hakkında sağlıklı bilgi edinebilmeyi ve sıradan insanın bu konuda zihninin berraklaşmasını bir hayli güçleştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'an, Bilgi Kaynağı, Yaş ve Kuru Her Şey Hakkında, İnternet Platformlarındaki Kur'an Tasavvuru.

Giriş

İnternet, herhangi bir konuda bilgi edinmek için günümüz dünyasının en popüler, en pratik ve en kolay ulaşılabilir platformlarından biridir. Meraklıların aradıkları herhangi bir şeyde dair en yakın sonuçları, başlıklar halinde, saniyeden daha kısa bir süre içerisinde sıralaması, bunun en somut göstergesidir. Arama motorlarından Google'a *tümü* seçeneği için, *Kur'an'da her şey var mı* yazıldığında üç milyondan fazla sonucun olduğu ve bunların 0,43 saniyede bulunduğu bilgisi, bilgisayar ekranına yansımaktadır.¹ Bunlar içerisinde Türkiye konumu için, *Kur'an-ı Kerim'de bütün bilgiler var mıdır?* başlığıyla birinci sırada yer alan Sorularla İslamiyet adlı internet sitesi, kendisinin on binden fazla (10.000+) okunduğunu belirtmektedir.² Ana sayfanın altında *ilgili aramalar* kısmı yer almakta ve *Kur'an'da her şey var mı, Kur'an'da her şey yok diyenlere, Kur'an'da her şeyi açıkladık* gibi diğer arama seçenekleri sunulmaktadır. Aynı sorunun *هل يوجد كل شيء في القرآن؟* ya da *Is there an everything in the Qur'an?* veya *Does everything exist in the Qur'an?* şeklinde Arapça ve İngilizcesi yazılarak arama yapıldığında *tümü* seçeneği için rakamlar yirmi milyonu aşmaktadır. Bütün bunlar günümüz insanı için, Kur'an'ın ne denli önemli bir bilgi kaynağı olduğunu, aynı zamanda internet dünyasında çok arananlar listesinde yer alacak kadar merak edildiğini açıkça göstermektedir.

Kur'an, Müslümanların dinî düşünce faaliyetlerinin merkezinde yer alan ve Allah'ın (c.c.) Hz. Peygamber'e (s.a.v.) vahyettiği ilahî bilgiyi ifade etmektedir.³ Durum böyle olunca onun her bir ifadesi titizlikle ele alınmıştır. Fakat bilinmelidir ki Kur'an âyetleri içerisinde manası açık ve anlaşılır olanlar olduğu gibi kapalı olanlar da vardır. Kur'an'ın bizatihi kendisi, içinde muhkem ve müteşabih âyetlerinin bulunduğunu belirtmektedir.⁴ Vahyin kendisine indirildiği ve onu tebliğ eden Hz. Peygamber (s.a.v.) ise Kur'an'ın tamamını tefsir etmediği gibi, farklı anlama gelebilecek ifadelerinden neyin kastedildiğini de bütünüyle açıklamış değildir.⁵ Lafzî/literal okuma, mezhebi yaklaşım, bilgi ve kültür seviyesi gibi pek çok faktör, Kur'an'ın bu tür ifadelerine sonrakilerin farklı hatta bazen birbirine zıt anlamlar yüklemesine sebep olabilmektedir. Günümüzün en önemli bilgi edinme platformlarından biri olan internette de bunun somut örneklerini görmek, pekâlâ mümkündür. Buradan hareketle, ilgili platformun, Kur'an'ın her şeyi ihtiva edip etmediği, ediyorsa bunun mümkün olup olmadığı ve etmiyorsa Kur'an'ın umum ifade eden lafızlarının nasıl anlaşılması gerektiğinin araştırıldığı bu çalışma için şöyle bir yöntem takip edilmiştir:

1. İlk olarak Google'a *Kur'an'da her şey var mı* yazılarak arama yapılmış ve tekrara düşmeden ilk beş sıradaki Türkçe başlıkların içerikleri çalışmaya yansıtılmıştır.
2. Ardından yine aynı soru için ilk beş sırada yer alan Türkçe ve Arapça video içerikleri ele alınmıştır.
3. Üçüncü olarak *هل يوجد كل شيء في القرآن؟* yazılarak ilk beş sıradaki Arapça site yanında tefsir ehlinin buluşma noktası şeklinde tercüme edebileceğimiz *ملئقي أهل التفسير* 'deki bilgiler aktarılmıştır.

¹ Google, "Kur'an'da Her Şey Var mı?" (Erişim 01 Eylül 2021).

² Sorularla İslamiyet, "Kur'an-ı Kerim'de bütün bilgiler var mıdır? En'am sûresi, 59. âyette; "Yaş ve kuru her şey Kitab-ı Mübin'de vardır." buyurulmaktadır..." (Erişim 30 Ağustos 2021).

³ Adem Yiğın, *Klasik Fıkah Usulünde Bilgi Anlayışı* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013), 22.

⁴ Âl-i İmrân 3/6.

⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Muhammed Coşkun, *Tefsirin İlk Çağları Kur'an Yorumunun Hazırlık ve Oluşum Dönemleri* (İstanbul: İFAV, 2019), 33-60.

4. İnternet verileri ve onlar hakkında yapılan kısa değerlendirmeler bu şekilde tamam olduktan sonra bazı ilk dönem eserlerinde söz konusu problemin nasıl ele alındığına bakılmıştır.

5. Ardından, günümüz ilahiyat akademisinde konunun ele alınışı ve kendi değerlendirmemiz için *değerlendirme* başlığı açılmıştır.

6. Sonuç kısmında ise bulgular yer almıştır.

Kur'an'ın epistemik değeri hakkında internet platformları baz alınarak daha önce yapılmış herhangi bir akademik çalışmadan bahsedilemez. Ancak ileride temas edileceği üzere buralardaki bilgilerin mevcut kaynaklardan iktibasla oluşturulduğu da pekâlâ anlaşılmaktadır. Bu yönüyle bilgiye erişim, kitaptan dijital ortama doğru -mutlak olmasa da kısmen- bir kayma gösterdiği şeklinde değerlendirilebilir. Yine bu platformlarda, konumuzla alakalı oldukça nev-i şahsına münhasır addedilebilecek yazıların bulunduğu da ifade edilmelidir.⁶

Türkçede İsmail Mutlu'ya ait olan ve bizzat *Kur'an'da her şey var mı?* adıyla basılan bir kitap çalışması bulunmaktadır. Daha sonra *Kur'an Teknolojiden Bahsediyor mu?* adıyla tekrar basılan bu kitapta yazar, Kur'an'da her şeyin olduğu tezinden hareketle geçmiş ve gelecek bütün keşif ve icatların Kur'an'da var olduğunu iddia eden bilimsel tefsir ekolünü incelemek üzere eseri kaleme aldığını belirtmekte ve parmak izi, aya çıkılacağı, yer çekimi vs. gibi pek çok bilimsel hakikati Kur'an'ın çok önceden haber verdiğini ileri sürmektedir.⁷ Bunun dışında *Kur'an'da kitap kavramı, bilgi teorisi, levh-i mahfûz, vahyin mahiyeti* gibi konular irdelenirken Mushaf'ın iki kapağı arasındaki bilginin sınırlarına dolaylı olarak işaret eden akademik çalışmalar da mevcuttur.⁸ Makale düzeyinde ise bir hayli çalışma vardır ki bunlara ihtiyaç ölçüsünde bu makale içerisinde yer verilecektir.

Her ne kadar belli ve birbirine denk sayıdaki örneklemeden hareketle içerik oluşturulmaya çalışılsa da bu makale, nicel bir araştırma olmayıp nitel araştırmadır. İlgili platformlardan elde edilen veriler, bir analize tabi tutularak dijital medya aracılığıyla insanlara sunulan Kur'an'ın epistemik değeri ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. Kur'an'da Her Şey Var mı Sorusunun İnternet Sitelerindeki Türkçe Yazılı İçeriği

Bu başlık altında Sorularla İslamiyet, Risale Online, sorusorucevapbul.com, akasyam haber ve Kur'an'da her şey yok diyenlere... başlığıyla karşımıza çıkan sitelere yer verilecektir.

Sorularla İslamiyet adlı internet sitesinde konuya şöyle giriş yapılmıştır: *"Ne bir yaş ne de bir kuru yoktur ki her hâl bir kitâb-ı mübîn'de [ilm-i ilâhî'de] olmasın!"*⁹ ve *"Bu Kitabı sana her şeyi açıklayan olarak indirdik."*¹⁰ âyetlerinden hareketle Kur'an'da her şeyin var olduğu söylenmektedir. Şayet her şeyin bilgisi Kur'an'da varsa nasıl vardır?

İçerik üreticisi bunu, tıpkı bir ağacın küçücük çekirdeğinde o ağacın plan ve programının bulunması gibi Kur'an'da da insanlık ve kâinatın kanunlarına işaret eden esasların/asilârların olması örneğiyle açıklanabileceğini söyler. Ona göre Kur'an ve kâinat, Allah'ın iki kitabı

⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak" (Erişim: 16 Mayıs 2021).

⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. İsmail Mutlu, *Kur'an'da Her Şey Var mı?* (İstanbul: Mutlu Yayıncılık, 2014).

⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Hüseyin Atay, *Kur'an'da Bilgi Teorisi* (İstanbul: Furkan Yayınevi, 1982); Nurdogan Türk, *Kur'an'da Kitap Kavramı* (Ankara: Poyraz Ofset, 2010); Muhsin Demirci, *Vahiy Gerçeği* (İstanbul: 2011); Mücteba Altındaş, *Kur'an'da Kitap Kavramı* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012); Tahsin Görgün, *İlahi Sözün Gücü Varlık ve Bilgi Kaynağı Olarak Kur'an* (İstanbul: Külliyyat Yayınları, 2013); Muhammet Koçak, *Kelâmî Açıdan Kur'an ve Hadiste 'Levh-i Mahfuz' ve 'Kalem' Kavramları* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008).

⁹ *Kur'an-ı Kerim ve İzahlı Meâli*, çev. Elmalılı Hamdi Yazır, yayına haz. Dücane Cündioğlu (İstanbul: Nizam Yayınları, 1998), el-En'âm 6/59.

¹⁰ *Kur'an-ı Kerim ve İzahlı Meali (Türkçe Anlamı)*, çev. Sadreddin Gümüş vd. (İstanbul: İpek Yayınları, 1997), en-Nahl 16/89.

olup biri kelam, diğeri ise kudret sıfatının tecellisidir. Allah'ın kudret sıfatından gelen kâinat kanunlarını Edison, Newton ve Arşimet gibi bilginler keşfederken kelam sıfatından meydana gelen Kur'an'ın engin manalarını da müfessirler keşfetmiştir. Zaman, Kur'an sırlarının ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır. Mesela "Evet biz onu parmak uçlarına varıncaya kadar bütün incelikleriyle yeniden yapmaya hiç şüphesiz kadiriz."¹¹ âyetinin sırrı, 19. yüzyılda, herkesin parmak ucundaki izlerin farklı olduğunun keşfedilmesiyle anlaşılmıştır. Nitekim Kur'an'da geçen peygamber mucizeleri -örneğin Hz. Musa'nın (a.s.) asası, Hz. İsa'nın (a.s.) hastaları iyileştirmesi, Hz. Süleyman'ın (a.s.) kuşdilini bilmesi vb. hususlar- ileriye yönelik bilimsel mesajlar ihtiva etmektedir.¹²

Konuyla alakalı, bir başka sitede ise yukarıda bahsi geçen âyetlerden sadece el-En'âm 6/59. âyet, daha çok lafzî tercümeğe uygun olarak verilmiş; fakat *apaçık bir Kitab'da* ifadesinden sonra parantez açılarak (*Kur'an'da*) açıklaması eklenmiştir. Ardından İbn Abbas'a (öl. 68/687-688) atfen, 'Vallahi devemin yularını kaybetsem onu dahi Kur'an'da bulacağımı umuyorum.'¹³ sözüne yer verilerek 'Âyeti ve İbn Abbas'ın bu sözünü nasıl anlamalıyız? Kur'an'da gerçekten her şey var mı?' sorusu yöneltilmiştir.¹⁴

İçerik üreticisi, ilkin *apaçık bir Kitab'da* şeklinde verdiği meâli, konuyu izaha geldiğinde âyette geçtiği şekline uygun olarak *kitâb-ı mübîn*e çevirmiş ve âyette geçen *kitâb-ı mübîn* tabirini müfessirlerin *ilm-i ilâhî* veya *levh-i mahfûz* olarak anladıklarını, zayıf bir görüşe göre de bununla Kur'an'ın kastedilmiş olduğunu ifade etmiştir. Ona göre bu yorum izaha muhtaçtır. Çünkü *kitâb-ı mübîn* ile kastedilen, Kur'an'ın ta kendisidir. Kur'an'da her şey vardır ve bu oluşun keyfiyetine örnek vermek gerekirse şu şekildedir: Hz. Süleyman'ın (a.s.) -bulutlar vasıtasıyla- havada uçarak bir günde iki aylık mesafe kat etmesi, uzak mesafelerin çok kısa sürelerde kat edilebileceğine yani uçağa, Hz. Musa'nın (a.s.) asasıyla taşa vurup su çıkardığını belirten âyetin artezyene, Hz. İsa'nın (a.s.) hastaları iyileştirmesi, müzmin dertlere çare bulabileceğine, Belkıs'ın tahtının uzak mesafeden çok kısa bir sürede getirilmesi, ses, görüntü ve nesnelerin aynı veya sûretiyle anında nakledilebileceğine, Hz. İbrahim'i (a.s.) ateşin yakmadığını belirten âyetin de ateşe dayanıklı maddeler üretilebileceğine işaret eder.¹⁵

Bu satırları kaleme alan kimsenin kafası oldukça karışık olmalıdır. Çünkü müfessirlerin âyetteki *kitâb-ı mübîn*den kastın *ilm-i ilâhî* ya da *levh-i mahfûz* olduğunu söylemelerine rağmen bunu, izaha muhtaç bir görüş olarak nitelendirmesi ve sonuçta zayıf görüşü tercih etmesi manidardır.

sorusorucevabul.com adlı internet sayfasında da 'Kur'an'da her şey vardır deniliyor. Bunu açıklayabilir misiniz?' sorusuna, "Ne bir yaş ne de bir kuru yoktur ki her hâl bir kitâb-ı mübîn'de [ilm-i ilâhî'de] olmasın!"¹⁶ âyetinden anlaşılacağı üzere Kur'an'da her şeyin var olduğu; fakat öncelikle bilinmesi gereken şeyin, Kur'an'ın -başka değil- bir kulluk kitabı olduğu şeklinde cevap verilerek konuya giriş yapıldığı görülmektedir. Ardından Kur'an'ın, her seviyeden insana hitap ettiği için, genelin anlayacağı tarzda benzetme ve temsiller ihtiva ettiği belirtilmiş, ifadelerinin arkasında -hatta harflerinin dizilişine varıncaya kadar- sonsuz mana ve gizli işaretlerin saklandığı dile getirilmiştir. Daha önceki site içerik üreticilerinin söylediklerine benzer şekilde, her şeyin Kur'an'da kıymeti kadar yer aldığı burada da tekrar edilmiş, Kur'an'da Teknoloji, Kur'an'da Gelecek, Kur'an'da Bilim, Kur'an'da İlim vs. başlıkları altında yine yukarıda bahsi geçen Hz. Süleyman, İsa ve İbrahim peygamberlerin mucizelerine atıf yapan âyetlere yer verilmiştir. Kur'an, bütün ilimlerin kaynağı olduğu için, mesleklerinin özünü

¹¹ el-Kıyâmet 74/4.

¹² Sorularla İslamiyet "Kur'an-ı Kerim'de bütün bilgiler var mıdır? En'am sûresi, 59. âyette; "Yaş ve kuru her şey Kitab-ı Mübin'de vardır." buyurulmaktadır..."

¹³ Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî, *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'an*, thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrahim (b.y.: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-'Âmme li'l-Kitâb, 1394/1974), 4/30-31.

¹⁴ Risale Online, "Kur'an'da her şey var mı?" (Erişim 9 Mart 2021).

¹⁵ Risale Online, "Kur'an'da her şey var mı?"

¹⁶ el-En'âm 6/59.

âlimlerin Kur'an'dan aldığı sarahaten ifade edilmiştir. Söz konusu yazıda, *Kur'an'da Tarih* başlığı altında Nuh Tufanı, Ad ve Semud kavimlerinin helâki, İsrailoğullarının Kudüs'e göçü, Karun'un hazineleri ve Zülkarneyn'in seddi konusunda Kur'an'da geçen âyetlerin meâlleri doğrudan iktibasla herhangi bir yorum yapılmadan zikredilmiştir.¹⁷

akasyamhaber adlı internet sitesinde Erol Aydın'ın "Kur'an'da her şey var mıdır?" başlıklı makalesinde ise doğrudan iktibasla aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

"Ortalama olarak toplum genelindeki kanaat şudur: Kur'an'da her şey vardır; fakat biz bilmiyor ya da anlamıyoruz şeklindedir. Oysaki Kur'an aslında bir rehberdir ve sadece çerçeve çizmektedir. Detaylarına vakıf olmak için bu konuda müfessirler, asırlardır şifreli olan bazı âyetleri çözmek adına emek ortaya koymuşlardır. Bazı sırlar zamana bağlı olarak ortaya çıkmakta ve insanların yolunu aydınlatmaktadır. İlmi ve teknolojik gelişmeler Yüce Allah'ın sonsuz ilmi gereğince kâinatta mevcuttur; fakat bir şekilde gizlenmiştir. Bir gün bir bilim adamı sayesinde ortaya çıkması, onun yoktan var edilmediğini, sadece sırrın ifşa edilmesinden ibaret olduğunu bilmek gerekir. Ayrıca âyetlerde geçen ve bazı peygamberlere atfedilen mucizeler de yine insanlar için mesajlar içermektedir. Günümüzde kafasını kullanan insanoglunun bu mucizeler ışığında hayatını kolaylaştırması yine Kur'an ilmi ve referansı ile olmaktadır. Bu buluşların hep gayrimüslimler tarafından bulunuyor olması kafaya takılabilir. Bunun sebebi de Allah'ın ilmi çalışana vermesinden ibarettir. Bütün insanlığın hizmetine sunulmuş olan keşifleri yapan ilim adamlarının buradaki sır konusunda yaratıcıya olan hayranlıkları dolayısı ile iman etmemiş olmaları düşünülemez. Fakat mahalle baskısı, toplumsal dinamikler ve konumları, kendilerini açığa çıkarmalarına engel olsa da birçoğu imanla göçüp gitmişlerdir."¹⁸

Sonuç olarak; ona göre, Kur'an'da her şeyin olduğu hususu doğru olmakla birlikte eksik bir bilgidir. Çünkü Kur'an'da bilgiler, sırlı bir şekilde verilmiş; fakat detay verilmemiştir.

Konuyla alakalı buraya kadar aktardıklarımızdan farklı olarak bir yazı daha karşımıza çıkmaktadır: "Kur'an'da her şey yoktur diyenlere\Haluk Gümüştabak..." başlığıyla kaleme alınan makalede içerik üreticisi, Kur'an'da her şeyin nasıl da bulunduğunu göstermek niyetiyle yola çıktığını açıkça ifade etmektedir. Ona göre böyle söyleyen kimselere Allah: "*And olsun ki biz, bu Kur'an'da, insanlar için her çeşit misali verip açıkladık. Ama insanın en çok yaptığı iş, tartışmadır.*"¹⁹ şeklinde hitap etmektedir. Yine "*And olsun ki biz Kur'an'da insanlara her türlü misali çeşitli şekillerde gösterip açıkladık. Öyleyken insanların çoğu inkârdan başkasını kabul etmediler.*" meâlindeki el-İsrâ 17/89. âyeti de bu kimseleri hedef almaktadır.²⁰

İçerik üreticisine göre *Kur'an'da her şey yoktur* diyenler, bazı çıkarımlardan hareketle şunları söylemektedir: Namazın nasıl kılınacağı, onda hangi duaların okunacağı ve rekât sayısı; haccın detayları ve şeytan taşlamanın nasıl yapılacağı; zekâtın nelerden hangi miktarda olacağı Kur'an'da yoktur. Hacca gidildiğinde nelerin yapılacağı da detaylı anlatılmamıştır. Mesela Kur'an, şeytan taşlamadan bahsetmez. Zekâtların nasıl ve ne kadar verileceği de Kur'an'da yer almaz. O halde, bu da demek oluyor ki Kur'an'da her şey yoktur.²¹

Konuyu uzatmamak için bu ve benzeri sorulara daha fazla yer vermediğini belirten sayfa yazarı, bu soruları sorarak Kur'an'da her şeyin olmadığı çıkarımını yapan kimselerin her nedense meseleyi tersten düşünmeyi yani yanlıştan doğruya gitmeyi akıl edemediklerini ifade etmektedir. *Yanlıştan doğruya gitmek* sözünü de basit bir testle, örneğin 18 yaşını doldurduğunu iddia eden kimsenin hüviyet bilgilerine bakılarak iddiasının doğrulanabileceğiyle açıklar. Din adına söylenenlerin, kesinlikle test edilerek kabul edilmesi gerektiğini belirten yazara göre elimizdeki rehber yani Kur'an, son derece açıktır ve Kur'an'da aradığını bulamayan kimsenin tedirgin olarak takvaca en üstün olanı Allah bildiği halde Allah katında güvenilir

¹⁷ sorusorucevapbul.com, "Kur'an'da her şey var mı?" (Erişim 10 Mart 2021).

¹⁸ akasyamhaber, "Kur'an'da Her Şey Var mıdır?" (Erişim 10 Mart 2021).

¹⁹ el-Kehf 18/54.

²⁰ İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak".

²¹ İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak".

1088 | Faysal Arpaguş. Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve...

bir kimse araması, mezhep imamlarının sözüne güvenmesi veya başka velilere müracaatı, ona göre anlaşılır şey değildir.²²

Yazarın söz konusu ettiği meseleleri nasıl delillendirdiğine birkaç örnek vermek gerekirse, mesela, ona göre Kur'an'da en çok bahsedilen konulardan biri namazdır. Â-i İmrân 3/43'te namazın rükünlerinden kıyam, rükû ve secdenin delili vardır. et-Tevbe 9/112'de de rükû ve secde tekrar edilir. *"Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavaf edenler, orada ayakta ibadet edenler, secdeye varanlar için evimi temiz tut!"*²³ âyetinde, Kabe'yi tavaf edenlerin nasıl namaz kılacağı da açıkça söylenmektedir ve buradaki kıyam, saygıyla ayakta durmak, rükû, saygıyla eğilmek ve secde de Allah önünde, Allah'ın karşısında saygıyla yerlere kapanarak dua etmek anlamındadır.²⁴

Ona göre, savaş ve zorluk anında kılınan bir rekât²⁵ dışında namazların kaç rek'at kılınacağı sabit bir hükme bağlanmadığı gibi namazda kıraat dışında hangi duaların okunacağına da bir sınırlama getirilmemiştir. Bu husus, *"Artık, Kur'an'dan, kolayınıza geleni kıraat edin!"*²⁶ âyetiyle serbest bırakılmış ve herhangi bir dua belirlenmemiştir. O halde namazda alışlagelen dualardan bir dua okunmadığı takdirde namazın kabul olmaması gibi bir durum söz konusu değildir. Yeter ki içten gelerek rabbe yakarıncasına ona ibadet edilsin.²⁷

Tüm bunlara ilaveten duada ses tonu, aynı anneyi emen sütkardeşlerin birbiriyle evlenemeyeceği, yolda kasıla kasıla yürümeme, mirasın nasıl dağıtılması gerektiği, borç alındığında nasıl davranılacağı ve daha pek çok şey, Kur'an'da açıklanmıştır. Ancak Kur'an'ı bir masal kitabını okur gibi okuyanlar, geçmişte yapılan hataları tekrar etmemeleri için Allah'ın insanlara gönderdiği Kur'an'dan ibret almayacaklardır. Hem bu tavır hem de Kur'an'ın özet bilgi olup onda her şeyin olmadığını iddia etmek, Kur'an'a ve onu gönderene saygısızlıktır.²⁸

Burada dile getirilen görüşlerin doğruluğu veya yanlışlığı bir yana, sayfa yazarı, her ne kadar Kur'an'da her şeyin var olduğunu iddia etse de var olduğunu iddia ettiği konuların dinî alana ait bilgi olduğu aşikârdır.

2. Kur'an'da Her Şey Var mı Sorusunun İnternet Sitelerindeki Video İçerikleri

Bu başlık altında ilk olarak karşımıza bir televizyon kanalındaki sohbet programından, ilgili kısmın kırılarak Youtube'a yüklendiği anlaşılabilir video çıkmaktadır. *Ateistlerin sıkça sorduğu 'Madem Kur'an'da her şey var. Neden Müslümanlar onları bulamıyor?'* sorusunun ekranda belirmesiyle başlayan videoda, program konunun anlattığına göre devrin İngiliz sefiri, sadrazam Said Halim Paşa'ya (öl. 1921): *Bizimkiler bir keşifte bulunuyor. Sizin hocalarınız çıkıp zaten bu Kur'an'da var diyor. Sen de buna inanıyor musun?* diye sorar. Mısır'da yetişmiş, anadili Arapça olan, Kur'an'a vakıf ve onda yaş kuru, hakikat namına ne varsa²⁹ bilen sadrazam buna inandığını söyler. Bunun üzerine: *Madem öyle, sizin âlimleriniz, biz bir şeyi keşfetmeden önce bulup çıkarsalar ya!* diye itiraz eder. Bu itiraz karşısında zorlanan ve canı sıkılan sadrazam, onu ikna etmekte aciz kalınca, bir tanıdık vasıtasıyla Yalova'da meskûn şeyh Şerafettin namıyla maruf bir zattan yardım ister ve onun bu işi çözeceğine kanaat getirir. Belirlenen saatte taraflar bir araya gelir ve İngiliz sefir, daha önce sadrazama sorduğunu bu sefer Şeyh Efendi'ye sorar: *Madem Kur'an'da her şey var. Niçin bulamıyorsunuz?* Şeyh Efendi, bunun üç sebebinin olduğunu, ikisini açıklayabileceğini; fakat birisini söylemekten imtina edeceğini belirtir ve şunları söyler:

Birincisi, geçmiş semavi kitaplar, tahrif gibi bir musibete uğramıştır. Allah (c.c.), Kur'an'ı öyle özet bir muhtevada göndermiştir ki ezberlenebilsin. Yazının ve kitabın yaygın

²² İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak".

²³ el-Hac 22/26

²⁴ İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak".

²⁵ en-Nisâ 4/102.

²⁶ el-Müzzemmil 73/20.

²⁷ İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak".

²⁸ İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak".

²⁹ el-En'âm 6/59.

olmadığı bir zamanda hafızadan hafızaya nakledilebilirsin. Eğer tafsilatlı olsaydı ezberlene-
mezdi. Kesif olmasından dolayı o, kolay anlaşılabilir. Bu haliyle Kur'an, sıkıştırılmış bir pamuk
balyasına benzer. *İkinci* olarak; kesif olmasaydı iman devam etmezdi. Örneğin telefon... İn-
sanlar kablo aracılığıyla konuşabilmekteler. Kur'an bunu bugünkü bilgi ve teknolojiye göre
anlatsaydı ona inanmazlardı. Uzak mesafelerdeki insanların, kablo aracılığıyla iletilen bir sis-
tem üzerinden birbirleriyle konuşabilecekleri söylenecekti o günkü akıl bunu kavrayamazdı.
Allah (c.c.) bunu mesture bildirdi ki müşahhas hale geldiğinde anlaşılabilir. Şüphesiz kıyamete
doğru ilim geliştikçe Kur'an'ın beyan ettiği hakikatler, daha bir kolaylıkla anlaşılacaktır. *Üçün-
cüsü* ise Müslümanlar içerisinde ilimde rüşuh sahibi öyle kimseler vardır ki onlar, kıyamete
kadar olacak keşfiyatı Kur'an'a bakarak söyleyebilir.³⁰ Fakat bu hakikat ve keşifler, inkârcıla-
rın eline geçerse onlar bunu insanlık aleyhine kullanır. İşte bu yüzden (daha sonra ortaya çı-
kacak pek çok hakikat ve keşif) gizli kalmıştır. Kur'an, böyle bir kitaptır.³¹ Bize göre bu yakla-
şım, pek çok problem olduğu izahıta varestedir.

Konuyla alakalı bir diğer videoda ise anlatıcının belirttiğine göre, sohbetleri esnasında
bir dostu ona *Kur'an'da her şey olabilir mi? 1400 yıllık kitap... İnternet yok, tayyare yok...
Nasıl her şey olabilir?* diye sormuş, o da cevaben, Kur'an'da her şeyin olduğunu, deliliyle ona
ispat edeceğini söylemiştir. Onun ifadesiyle, mübarek Kur'an'da omletin nasıl yapılacağı, oto-
mobil lastiğinin nasıl değiştirileceği, denizaltının nasıl inşa edileceği, çamaşır ve bulaşık ma-
kinesinin ısıtıcısı kireç bağladığında ne yapılacağı, halı ve kilim tozlandığında nasıl silkelene-
ceği vs. her şey Kur'an'da yazmaktadır. Tüm bunları Allah (c.c.) tek bir soru cümlesiyle anlat-
mış ve *"Akıl etmez misiniz?"*³² buyurmuştur. Ona göre bunlar için vahye ihtiyaç yoktur ve va-
hiy, aklın sustuğu yerde, imkânların yetersiz olduğu noktada söz söylemiştir.³³

Bu diya/monologta³⁴ sorulan sorunun başka bir mecraya çekilerek ora üzerinden ce-
vap verildiği yani mugalata³⁵ yapıldığı ortadadır. Buna göre daha sistematik; fakat bizce bir-
takım problemleri de barındıran başka bir videodan bahsetmek istiyoruz. Youtube'a yüklen-
diğinden beri 80.000'den fazla izlenen bu video, konuşmacının kendi tanımlamasına göre,
Kur'an Müslümanlığı ya da *Bize Kur'an yeter!* şeklinde formüle edilen görüşle alakalıdır. *Daha
sistematik* olarak nitelendirilmesi ise dinin ne olduğu, kime ait olduğu ve temel referans kay-
nağı olan Kur'an'a yaptığı atıf sebebiyledir. *Problemlili* olmasına gelince; âyetler bağlamından
koparılarak yorumlanmaktadır. Şöyle ki; konuşmacıya göre dini bir soruya cevap verirken
nasıl bir yol izlemek gerekir? Buna bir manada yöntem sorunu denebilir. Müslümanlar; *din
nedir, din kimin dinidir, dinin kaynağı nedir ve sünnet nedir* soruları karşısında yetki karma-
şası yaşamaktadırlar. Doğrudan Kur'an'a müracaat etmek yerine, doğrulukları test edilmeden
birtakım kimselerin görüşlerine başvurulmakta, Kur'an dışında, daha sonraları eksiltme veya
ilavelerle şekillenmiş bu yaygın din anlayışı neticede *ilahî din ve uydurulan din* ayrımını or-
taya çıkarmaktadır. Dolayısıyla onlar, *"Peygamber: 'Ey Rabbim! Gerçekten milletim bu*

³⁰ Anlatıcının aktardığına göre Şeyh Şerafettin Efendi, bu söylediğine delil olması için, sefirin yedi göbek
ecdadının, ardından çocukları ve yedi göbek -doğmamış- torunlarının dahi adını Kur'an'a bakarak
oracıkta söyleyiverir. Hayretler içerisinde kalan sefir, ben sizden bir âlim istedim. Siz bana bir kâhin
getirdiniz. Anlatıcıya göre bu tıpkı, inkârcıların Hz. Musa'ya ve Hz. Peygamber'e "kâhin, sâhir" deme-
lerine benzemektedir.

³¹ Puta Şamar Atan Adam, "ÜKM-"Madem Kur'an'da her şey var neden Müslümanlar bulmuyor?" soru-
suna cevap", *Youtube* (10 Şubat 2013), 00:01:00-00:10:12.

³² el-Bakara 2/44. Bu tercümeyle karşılık gelen أَفَلَا تَعْقِلُونَ ifadesi Kur'an'ın muhtelif yerlerinde tekrar
etmektedir. Bazısı için bk. el-Bakara 2/76, Âl-i İmrân 3/65, el-En'âm 6/32, Yûnus 10/16 ve Hûd
11/51.

³³ Din Yalnız Allah'ındır. "Kur'an'da Her şey Var [Engin Noyan]", *Dailymotion* (Erişim 3 Ağustos 2018),
00:00:01-00:03:20. Ayrıca bk. Hurafe Avcıları, "Kuranda her şey yazar mı sorusuna verdiği muhte-
şem cevap...", *Facebook* (Erişim 21 Haziran 2017), 00:00:01-00:03:20.

³⁴ Burada "diya/monolog" tanımlamasının kullanılması, anlatıcının bir diyalogu monoloğa çevirmesi
sebebiyledir.

³⁵ Mugâlata; sakat kıyasla veya söz oyunu ile karşıdakini ikna etmek veya kandırmak demektir. Mehmet
Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*, 3. Baskı (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011), 387.

1090 | Faysal Arpaguş. Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve...

*Kur'an'ı terk edip bir kenara bırakmışlardır!' der.*³⁶ âyetinin muhatabı olmaktadırlar.³⁷ Bu görüşte oldukları için, Hz. Peygamber'i devre dışı bırakmakla itham edenlere karşı da onların da söyleyecekleri vardır. Kur'an: *"Peygamber mü'minlere kendi nefislerinden daha yakındır."*³⁸ demişken bu nasıl mümkün olabilir?³⁹

Konuyla alakalı ilmi bir müzakereden kayda alınarak internet ortamına aktarılmış, soru-cevap şeklindeki bir diğer video da *Dinle ilgili her şey, 'Kur'an'da mevcuttur' demek mümkün mü?* şeklindeki soruyla başlar. Muhatap bunu, dinle ilgili değil, hayatla ilgili her şeyin mevcut olduğu şeklinde tashih eder. Ardından *'Mesela Cebrail olmasaydı Peygamberimiz namazın nasıl kılınacağını Kur'an'dan çıkarabilir miydi?'* sorusu yöneltilen muhatap:

"Bir kere Kur'an'dan tek başına hüküm çıkarmanın olamayacağını Allah (c.c.), **لَقَوْمٌ بِلِمون** *"bilen bir topluluk-kavim için"*⁴⁰ âyetiyle bildirmektedir. Dolayısıyla Allah (c.c.) aynı zamanda Cebrail'i muallim olarak görevlendirmiştir. (Bunun delili olarak Necm sûresinde **عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى** *"Onu, müthiş kuvvetleri olan biri öğretti."*⁴¹ ve Rahmân'da da **عَلَّمَهُ الْبَيَانَ** *"Ona beyanı (anlamayı-anlatmayı) öğretti."*⁴² buyurulmaktadır. Peygamberimiz de bizim gibi bir insandır. Allah-ü Teâlâ koymuş olduğu kuralı, Peygamber için değiştirmemekte, uygulamaktadır. (O halde) bizim (bilen bir topluluk olabilmemiz için) nasıl bir ekip kurmamız gerekiyorsa Peygamberimiz de bir ekip kurmuştur. Şayet böyle bir ekiple sıkı ve uzun süre çalışırsak Kur'an'dan hareketle namazın kaç rek'at olduğunu, onda nelerin okunması gerektiğini çıkarmak mümkündür. Ancak durum aciliyet gerektirdiği için Cenab-ı Hak bunu Cebrail'in muallimliğinde Hz. Peygamber'e öğretmiştir."⁴³

Bu yaklaşımın da problemleri olduğu ortadadır. *Bilen bir topluluk-kavim için* ifadesi, soruya muhatap şahsın iddia ettiği gibi dinî hüküm koymada Hz. Peygamber'e (s.a.v.) müşareket etmek veya bir ekip toplayıp dinde hüküm koymak için değil, inanan,⁴⁴ bilen,⁴⁵ düşünen⁴⁶ ve sözden anlayan⁴⁷ bir topluluğun ibret nazarına sunulan âyetleri idrak etmesi sadedinde serdedilmiştir. Dolayısıyla âyetlerin bu şekilde bağlamından koparılarak yorumlanması isabetli değildir.

³⁶ el-Furkân 25/30.

³⁷ Emre Dorman, "Kuran Yetmez Diyenlere Cevap", *Youtube* (Erişim 18.12.2013), 00:01:00-00:10:19.

³⁸ el-Ahzâb 33/6.

³⁹ Dorman, "Kur'an Yetmez Diyenlere Cevap", 00:08:57-00:09:40.

⁴⁰ Kur'an'da **لَقَوْمٌ بِلِمون** ifadelerinin geçtiği bazı âyetler için bk. el-Bakara 2/230, el-En 'âm 6/97 ve 105, Fussilet 41/3.

⁴¹ en-Necm 53/5.

⁴² er-Rahmân 55/4.

⁴³ Fitrat Tv, "Dinle ilgili her şey Kur'an'da mevcuttur demek mümkün müdür?" *Youtube* (16 Aralık 2016), 00:00:01-00:01:50.

⁴⁴ el-En'âm 6/99. Beyzâvî bu âyeti, **"اي آياتٍ دالة على وجود القدر الحكيم وتوحيده"** diye tefsir etmiştir. Yani kâdir ve hakîm olan Allah'ın varlığına ve birliğine delalet eden âyetler vardır demektir. Dolayısıyla vurgu, dini hüküm koymaya değil, Allah'ın mahlûkâtı hakkında tefekkür etmeye ve ibret almaya matuftur. Sürenin 95-99 arasındaki âyetlerin tamamı bu yöndedir. Ayrıntılı bilgi için bk. Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî, *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*, thk. Muhammed Abdurrahmân el-Maraşlî (Beyrut: Dâru İhyâ'it-Türâsî'l-Arabî, 1418), 2/175.

⁴⁵ el-En'âm 6/97.

⁴⁶ Yûnus 10/24. Kurtubî, âyetle kastedilenin, dünya hayatının varlık ve yokluğunun teşbih ve temsille açıklanması olduğunu söylemektedir. Neticede Allah (c.c.), âyetleri hakkında düşünülün diye bunları idraklere sunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bk. Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh el-Kurtubî, *el-Câmi' li-aḥkâmi'l-Kur'ân*, thk. Ahmed el-Berdûnî - İbrahim Etfayyîş (Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 1384/1963), 8/328.

⁴⁷ el-En'âm 6/98. Zemahşerî bu âyetin tefsirinde şunları söyler: *"Şayet 'Niçin yıldızlardan söz ettikten sonra بِلِمون (bilenler) fiili, Ademoğullarının yaratılmasının bahsinden sonra ise بِلِمون (anlayanlar) fiili kullanıldı?' dersin şöyle derim: İnsanların bir tek nefisten/cinsten yaratılması ve muhtelif haller arasında dolayısıyla sanat bakımından çok daha latif ve tedbir bakımından çok daha ince bir iştir. Dolayısıyla kıvrak zekâyı kullanmak ve iyiden iyiye incelemek anlamındaki fikh fiilinin zikredilmesi buna daha uygundur."* Ayrıntılı bilgi için bk. Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî

Bu kategoride son bir videoya daha yer vermek istiyoruz. هل في القرآن تبيان كل شيء؟ başlığıyla yayınlanan videoda konuşmacı şu açıklamaları yapar: *Tibyan* ile *beyan* Arapça'da aynı anlama gelir. Beyan ise kapalılığı gidererek insanların anlayacağı duruma getirmektir. *Küll* kelimesi Arapça'da bütün nesnelere içine alan umum lafzıdır. Kur'an, insanların kendi diliyle konuştukları bu kavramı تبيانا لكل شيء "her şeyi açıklayan"⁴⁸ şeklinde kullanır. Burada şöyle bir soru sorulmakta ve 'Her şeyden maksat nedir?' denilmektedir. Mesela ilmü'l-felek Kur'an'da var mıdır? Coğrafya, yerin tabakaları, matematik, fenler -ki bunların hepsi birer şeydir- Kur'an'da var mıdır? Hatta bazen şöyle de denir: Biz neye, hangi ilme muhtaçsak o Kur'an'da vardır. Fiili olarak kastedilen bu mudur? Kastedilen bunun dışında bir şey ise o halde bu şey nedir? Bize göre mesele *kitap* kelimesinde düğümlenmektedir. O halde kitapla kastedilen nedir?

Bu manada Kur'an'da birbirine benzer iki ifade vardır. *Birincisi*, tüm ilimlerin, hükümlerin kendisinde temerküz ettiği şeydir. Bu *kitâb-ı mübîn* olarak ifade edilmiştir. Bu tıpkı her şeyin depolandığı bir mahzene veya her şeyin kaydının tutulduğu bir arşive benzetilebilir. Hatta Kur'an dahi burada mevcuttur. Buna delil ise *إنه لقرآن كريم في كتاب مكنون*⁴⁹ âyetleridir. O halde âyetlerin bahsettiği bu kitap, kendisine sınır çizilemeyen, her şeyi kendisinde barındıran Allah'ın ilmiyle alakalıdır. Bu durumda âyet gayet açıktır: Her şey, Allah'ın ilminde vardır.⁵⁰

Kur'an'da kitapla kastedilen *ikinci* ifade de Kur'an-ı Kerim'in bizatihi kendisidir. *الم ذلك انزلنا مبارك كتابه تنزيل الكتاب, الكتاب* âyetlerinde, 6236 âyeti olan, Allah tarafından indirilen kitap kastedilmiştir. İşte bu, kendisinde her şey olan ve her şeyin açıklaması bulunan kitap değildir. Her şeyin var olduğunu saysak bu durumda iki şey ortaya çıkar. Birincisi; herhangi bir kimsenin ahlakı da dâhil, her türlü şeyin Kur'an'da bulunması ki bu mümkün değildir. İkincisi ise Kur'an'ın hedefleri ile münasip olan şeylerin Kur'an'da bulunması ki bu son derece tabidir. Bir örnekle açıklamak gerekirse bir hastaneye gittiğinizde size 'Bu hastanede aradığınız her şey var.' denilse orada uçan araba bulmak mümkün değildir. O halde böyle bir sözle kastedilen, bir hastanede tedavi için bulunması gereken her şey kastedilmektedir. Buna kelam-ı örfî denilir.⁵¹

3. Kur'an'da Her Şey Var mı Sorusunun İnternet Sitelerindeki Arapça Yazılı İçeriği

هل يوجد كل شيء في القرآن؟ yazılarak arama yapıldığında <http://www.sirajalnoor.com>, www.islamonline.net, www.islamweb.net, www.almaany.com, www.alqatra.net ve www.tafsir.net linkleri karşımıza çıkmaktadır. Şimdi bunlara göz atalım.

3.1. سراج النور (sirajalnoor.com)

Allah (c.c.): "Ne bir yaş ne de bir kuru yoktur ki herhâl bir kitâb-ı mübîn'de [ilm-i ilâhî'de] olmasın!"⁵² buyurmaktadır. Âyetteki *kitâb-ı mübîn* bir görüşe göre Kur'an-ı Kerim'dir. Bu durumda yaş kuru ne varsa hepsi Kur'an-ı Kerim'de vardır. Fakat onda olan her şeyi herkes göremez. Çünkü nesnelere Kur'an'da görünme dereceleri birbirinden farklıdır. Bazen bir şeyin tohumu veya çekirdeği bazen de toptan veya (bunun zıddı olarak) hülâsası bulunur. Bazen temel ilkeler, bazen de alametler yer alır. İşte bu derecelerin her biri sarahaten, işaretten, remzen, mübhemden veya tenbihen gelebilir. Kur'an bunlara belagat üslubuyla kendi hedefleri doğrultusunda, ihtiyaç ölçüsünde, mukteza-yı hale muvafık ve uygunluk ilkesiyle itibar eder. Mesela teknolojik gelişmelerle ortaya çıkan uçak, elektrik, tren, kablosuz ağ

ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf 'an hağâ'iki ğavâmizi't-tenzil ve 'uyûni'l-eğâvil fi vücûhi't-te'vil*, çev. Abdülâziz Hatip vd., (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017), 2/708.

⁴⁸ en-Nahl 16/89.

⁴⁹ el-Vâkı'a 56/77-78.

⁵⁰ eş-Şeyh Fevzî Âl-i Seyf, "هل في القرآن تبيان كل شيء؟", *Youtube* (28 Mayıs 2019), 00:03:15-00:10:25.

⁵¹ eş-Şeyh Fevzî, "هل في القرآن تبيان كل شيء؟", 00:03:15-00:10:25.

⁵² el-En'âm 6/59.

1092 | Faysal Arpaguş. Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve...

ve insanlığın gelişimiyle ortaya çıkan sair durumları Kur'an-ı Kerim'in ihmal etmesi mümkün değildir. Kur'an tüm bunlara, insanların farklı seviyeleri nispetinde yer vermiştir. Öyle ki bunlar Kur'an'ın kelime, harf, nazım ya da gizli manalar altında saklanmış noktalarında yer almaktadır. Kur'an'ın beşere ait herhangi bir şeyi ihmal etmesi de söz konusu değildir. Bunlar ancak bu alanda müteahhas kimselerin dakik yaklaşımları ile anlaşılabilir. Aynı şekilde insanla alakalı bilgiler, mazi ve müstakbel, tüm fen ve ilimlere ait bilgiler, medeniyete dair nüveler sarahaten veya işaretten Kur'an'da yer almaktadır.⁵³

Burada birtakım faraziyelerden hareketle dile getirilen zorunluluklar ve bir genellemeyle ifade edilen teknolojik gelişmelerden hangilerini işaretten, remzen, mübhemen veya tenbihen Kur'an'ın nasıl açıkladığı, en azından izah edilmelidir. Bu belirsizliğe bir de Kur'an'ın kelime, harf, nazım ve mana altlarına, bunların saklandığı hususu eklendiğinde durum, *belirsizlik üstüne belirsizlik* şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Anlaşılması için gönderilen Kur'an'a bir sır kitabı gibi yaklaşım, sağlıklı olmasa gerektir. Beşerin dünya ve ahiret mutluluğunu temin etme hususu istisna edilecek olursa diğer hususlar için "Bunların alanda müteahhas kimselerin dakik yaklaşımlarıyla anlaşılabilceği" kaydı ise Kur'an'ın hedefleriyle uyuşmamaktadır.

3.2. إسلام اون لاین (İslamonline.net)

İlgili platformda makale başlığı "هل يوجد كل شيء في القرآن؟ وهل تحدث عن الكمبيوتر؟" olarak verilmiştir. Ancak bu sorular cevaplanmadan önce pek çok insan tarafından ortaya atılan *Kur'an'da her şey var mı?* sorusuna dair iki âyetin hatırlatılmak istendiği belirtilerek: "Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık."⁵⁴ ve "... Yaş kuru ne varsa hepsi kitâb-ı mübîndedir."⁵⁵ âyetlerine yer verilmiştir. Çeşitli kaynaklardan derlenerek oluşturulduğu belirtilen yazı içeriğinin baş tarafı, kelimesi kelimesine bir öncekiyle aynı olmakla birlikte girişten sonra ondan ayrılmaktadır. Bu başlık altında konuya pek çok kimse tarafından sorulan Kur'an'da bilgisayara işaretin olup olmadığı sorusuyla giriş yapılmaktadır. İçerik üreticisi, modern çağda bilgisayarın en önemli icatlardan birisi olarak kabul edildiğini, bu cihazın temellerini atmaya da Müslümanların batı medeniyetine büyük bir katkı yaptığını söylemekte, Ebu Abdillah Muhammed b. Mûsâ el-Hârizmî'nin (öl. 232/837) *Havârizmiyyât*'ı kaynak göstererek, eserin modern bilgisayarların çalışma esaslarını ortaya koyan ilk eser olduğunu ve Hârizmî'nin de böylelikle bilgisayarın babası olarak tarihe geçtiğini belirtmektedir.⁵⁶

Sayılar, ondalık sistem, sıfırın icadı ve matematik gibi ilimler hakkında Müslümanların, modern matematiğe dair esasları keşfettikleri belirtilen yazıda Kur'an'ın hangi âyet ya da âyetlerine dayanarak bunları icat ettikleri sorusu, burada da cevapsız bırakılmıştır. Fakat Kur'an'da hiçbir şeyin eksik bırakılmadığını belirten âyetlerden sonra bu bilgilerin verilmesi, okuyucuyu, sanki bu bilgilerin de Kur'an'da var olduğu zehabına kaptırmaktadır.

3.3. الفطرة (alqatrah.net)

"هل القرآن الحكيم فيه تبيان لكل شيء؟" yani *Kur'an-ı Hakîm'de her şeyin açıklaması var mı?* başlığıyla yer alan yazıda konuya, "Sana bu kitabı (Kur'an'ı), her şeyi beyan etmek için... indir-dik."⁵⁷ âyetiyle giriş yapılmıştır. Ardından şu sorular sorulmaktadır:

⁵³ Sirâcû'n-Nûr (sirajalnoor.com), "هل يوجد كل شيء في القرآن؟" (Erişim 19 Mayıs 021). İlgili sayfada Kur'an'da teknoloji, Kur'an'da Tarih, Kur'an'da gelecek gibi alt başlıklar yer almaktadır. Birkaçına örnek vermek gerekirse -mesela- Kur'an'da teknoloji için *ولسليمان الريح* âyeti delil getirilmiştir. Kur'an'da tarih konusuna Nuh tufanı, Ad ve Semûd kavimlerinin helakı, Zülkarneyn seddini anlatan âyetler delil getirilmiştir. Kur'an'da gelecek konusuna ise Firavun'un cesedinin sonrakiler için bir âyet olacağını belirten Yûnus sûresi 10/92. âyeti delil getirilmiştir.

⁵⁴ el-En'âm 6/38.

⁵⁵ el-En'âm 6/59.

⁵⁶ İslâm Online, "هل يوجد كل شيء في القرآن وهل تحدث عن الكمبيوتر؟" (Erişim 1 Mayıs 2021).

⁵⁷ *Türkçe Kur'an Mealleri* (Erişim 1 Mayıs 2021), en-Nahl 16/89.

“Vakia şu ki; Kur’an’da her şey açıklanmış değildir. Bu âyetle, örneğin öğle namazının kaç rek’at olduğunun Kur’an’da yer almaması yani her şeyin Kur’an’da bulunmaması çelişmez mi? İkinci olarak *‘Andolsun ki, onların kıssalarında akıl sahipleri için ibret vardır. Kur’an, uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat kendinden öncekileri tasdik eden, her şeyi ayrı ayrı açıklayan ve inanan toplum için de bir yol gösterici ve bir rahmettir.*”⁵⁸ Hâlbuki sünnet, âyetin bu söylediği şeye ilaveten onunla çelişen ve ona zıt olan bazı şeyleri açıklar. Mesela namazın rek’at sayıları bir şeydir ve ‘her şeyin tafsili-açıklaması’ kapsamındadır. Ben bu işkale cevap bulamadım.”⁵⁹

Sayfa yazarı buna şöyle cevap vermektedir:

“Kur’an, bizatihi kendisi ‘her şeyi açıklamak için’ ibaresini nasıl açıklamaktadır? Âyetin zahiren tefsirini bilmek isteyenlere göre ‘kitapta her şeyi açıklamak için’ ifadesi, kitabın kendisine indirildiği kimsenin vazifesidir. Bu sebeple âyet, Hz. Peygamber’i (a.s.) muhatap alarak *ونزلنا عليك الكتاب* yani ‘sana kitabı indirdik’ demektir. Bir örnekle açıklamak gerekirse; temel fiziğe dair elinde kitap bulunduran bir kimse, kitabın mukaddimesini açtığı anda onun temel fizik kanunlarını açıklamak için kaleme alındığını okusa, sonra kitap onu mücmel bazı kanunlar için daha başka kaynaklara yönlendirse, okuyucu, ‘Bu kitabın mukaddimesi doğru değildir.’ diyemez.”⁶⁰

Kanaatimizce buradaki izah şekli isabetli gözükmeyle birlikte soruyu soranın kastettiğiyle ona cevap verenin kastettiği, birbiriyle örtüşmemektedir.

3.4. İslam ويب (islamweb.net)

Türkçe ifadeyle *Kur’an-ı Kerim’in kuşatıcılığına delalet eden âyetler* başlığı ile yer alan yazıya göre Kur’an-ı Kerim’deki âyetler, mahiyetleri itibarıyla, cüz’iyyâta değil kemâlâta delalet eder. *“Ve hevâdan söz söylemez. O, başka değil, ancak bir vahiydir, vahyolunur.”*⁶¹ âyetleri, hepsinin Allah tarafından olduğunu umumi olarak ifade eder. Bu manada Kur’an’ın kuşatıcılığına delalet eden başka âyetler var mı? sorusuna, Zağlul en-Neccar’ın i’câzü’l-Kur’an hakkındaki bir konuşmasından iktibasla cevap verilmiş ve Kur’an’ın şumûlüne dair pek çok âyet olduğu, bunlar arasında en-Nahl 16/89 ve el-En’âm 6/38’in de bulunduğu zikredilmiştir.⁶² Aynı sayfada Şevkani’nin (öl. 1250/1834) *İrşâdü’s-sikât* adlı eserine atıfla Kur’an’ın, insanın pek çok maslahatını ihtiva eden iyilikleri barındırdığını, din, dünya ve ahiret menfaatlerini bazen icmalî, bazen umumi ve bazen de hususi olarak kuşattığı dile getirilmiştir. Yine Yâsîn 36/12. âyet de Kur’an’da hiçbir şeyin eksik bırakılmadığına bir başka delildir.⁶³

3.5. الإسلام سؤال و جواب (https://islamqa.info/ar/answers)

Kur’an tam, mütekâmil ve şeriat için yeterli ise sünnete ne ihtiyaç var? sorusundan hareketle oluşturulan yazıda şunlar dile getirilir: Din düşmanları, çeşitli sûret ve üsluplarla insanları Allah’ın dininden başka taraflara meylettirmek için hırslı davranıyor, kendi şüphe ve sapkınlıklarını Müslümanlar arasında hızla yayıyorlar. Onlara, sordukları en basit şüphelerinden biri, *Kur’an’a göre öğle namazını kaç rek’at kılarım ya da zekâtın nisabı ne kadardır?* sorularındır. Hiçbir Müslüman, bu sorulardan müstağni kalamayacağı gibi namazı ve zekâtı, Allah’ın emrettiği genişlikte Kur’an’da bulamaz. O halde sünnet olmadan kişi bunları nasıl tatbik edecek? Eğer bu imkânsız ise sünnetin Kur’an’a ihtiyaç duyduğundan daha çok Kur’an

⁵⁸ Yûsuf 12/111.

⁵⁹ el-Katre (قطرة الحق على صخرة الباطل), (Erişim 1 Mayıs 2021).

⁶⁰ el-Katre, “هل القرآن الحكيم فيه تبيان لكل شيء؟”.

⁶¹ en-Necm 53/4.

⁶² Ayrıntılı bilgi için bk. *الإعجاز العلمي وأثره في فهم القرآن الكريم محاضرة بالجزائر*, قناة فضيلة الدكتور زغلول راغب النجار, Youtube (21 Ocak 2019), 00:09:01-01:20:13.

⁶³ İslâm Webnet (islamweb.net), “آيات تدل على شمول القرآن”, (Erişim 1 Mayıs 2021).

1094 | Faysal Arpaguş. Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve...

sünnete ihtiyaç duymaktadır. Nitekim Evzaî (öl. 157/774) *'Sünnetin Kitâb'a ihtiyaç duyduğundan daha çok Kitâb (Kur'an) sünnete ihtiyaç duyar.*⁶⁴ demiştir. İmam Şafîî (öl. 204/820) *er-Risale*'sinde *Peygamber'e itaatın farz oluşu babında "Kim peygambere itaat ederse şüphesiz o, Allah'a itaat etmiştir."*⁶⁵ âyetini delil getirmiş, namaz, zekât ve hac gibi Allah'ın farz kıldığı tüm farzlarda Hz. Peygamber'in beyanı olmaksızın bunların ifasının bilinemeyeceğini söylemiştir. Şeyh Elbânî (öl. 1999) de sünnetin İslam'daki konumunu açıklarken *"Kendilerine açıklayasın diye sana zikri indirdik."* (en-Nahl 16/44) âyetini buna delil getirmiştir.⁶⁶

Burada ehl-i hadis refleksiyle konuya yaklaşıldığı âşikârdır. Kur'an'ın bazı ifadelerinin Hz. Peygamber'in (s.a.v.) izahları olmadan anlaşılamayacağına yapılan vurgu bizce de yerindedir. Fakat müttekâmil olduğundan hareketle namazın rek'at sayılarının, zekâtın nasıl verileceğinin zikredilerek onda çelişki bulunduğu hükmedilmesi veya bir kimse anlamak için dahi olsa bu soruları sorduğunda onun sapkınlığına hükmedilmesi, kanaatimizde isabetli değildir.

3.6. ملتقى أهل التفسير (mültekâ ehlü't-tefsîr)

Söz konusu sitede makale başlığı *"...هل في القرآن بيان لكل شيء... (ما معنى العموم)"* olup söze, Kur'an icazının, fasih ve belîğ kimseleri şaşırttığına şüphe olmadığı, âlemin hala onun mucizelerine şahit olmaya devam ettiğiyle başlanmıştır. Ardından *هل كل شيء* ve *هل كل شيء* ifadelerinden maksadın tahsis olmaksızın umum ifade ettiğine dair âlimlerden bazısının görüş beyan ettiği dile getirilmiştir. Suyuti'den (öl. 911/1505) nakille onun: *'Ben derim ki: Allah'ın yüce kitabı, her şeyi ihtiva etmektedir. Fakat ilimlerin türleri onda bab bab, mesele mesele şeklinde bulunmamaktadır. Kur'an ona ancak bir delaletle delalet eder.'* dediği ifade edilir. Kur'an'ın ihtiva ettiği ilimlere dair Suyuti'nin zikrettiği ilimlerden bazıları ise yaratılışın gizemi, göklerin ve yerin acayıplıkları, geçmiş milletlerin haberleri, peygamberlerin sîreti, yaratılışın başlangıcı, ölüm ve ölümün keyfiyeti, ölümden sonra ne olacağı, kıyametin büyük alametleri vb. şeylerdir. Aynı zamanda Kur'an, Allah'ın esmâ-yı hüsnasını ihtiva eder ki bunların her birinde, meydana gelen ve gelecek olan hadiselerin tasdiki vardır. Bu konuda Hz. Peygamber'den (a.s.) hadis varid olmuştur. Ebu'l-Fadl el-Mürsî (öl. 655/1257) de benzer görüş beyan ederek Müslüman toplumların tıp, cedel, astronomi, hendese, matematik ve sair ilimleri Kur'an'dan aldıklarını belirtmiştir.⁶⁷ Ancak bilinmelidir ki müfessirler arasında bu tür söylemlerin çokluğuna rağmen *'Kur'an'da her şeyin açıklaması vardır.'* sözünden maksat, bu kendisiyle husus kastedilen umumdur ve dini meselelerin beyanının Kur'an'da olduğunu ifade etmektedir.

Aynı yazının devamında ise şu bilgiler yer almaktadır: İbn Atiyye (öl. 541/1147), *her şey için, her şeyden* maksadın helal-haram, Allah'a dua ederek azabı hafifletmesi gibi dinde insanların ihtiyaç duyduğu şeyler olduğunu belirtmiş ve müfessirlerin izahlarından böyle bir hasrın anlaşılması gerektiğine işaret etmiştir. İbnü'l-Cevzî (öl. 597/1201) ve İbn Cüzeyy el-Kelbî (öl. 741/1340) de *"Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık."* meâlindeki el-En'âm sûresinin ilgili âyeti için burada kastedilenin Kur'an olup *'sizin hidâyetinize dair size açıklama konusunda hiçbir şeyi eksik bırakmadık'* demek olduğunu belirtmiştir. Ebû Hayyân (öl. 745/1344), İbn Kayyim (öl. 751/1350) ve Âlûsî (öl. 1270/1854) de onlara benzer görüş beyan etmişlerdir. Bunlar arasında İbn Âşûr'un (öl. 1393/1973) konuya yaklaşımı dikkat çekicidir. O bundan maksadın, din ve şeriatların kendisiyle geldiği benzer şeyleri ihtiva etmesi konusunda lafzın *umum-u örff* olduğunu söylemiştir. İçerik üreticine göre tüm bu nakillerden anlaşılacağı üzere Kur'an'ın şümûliyyetinden maksat, nefisleri ıslah, ahlakî ikmal, toplumsal yapıyı sağlamlaştırma, hakları beyan, Allah'ın birliği ve Peygamber'in doğruluğunu tasdik, toplumların felah ve helâkı, tarihin şahitliğiyle onların izlerinden arkada kalanlarla öğüt gibi

⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. İbn Abdülber en-Nemerî, *Câmi'u beyâni'l-İlmi ve fâdlihi*, thk. Ebi'l-Eşbal ez-Züheyri (Suudi Arabistan: Dâru İbni'l-Cevzî, 1414/1994), 2/1193.

⁶⁵ en-Nisâ 4/80.

⁶⁶ el-İslâm Suâl ve Cevâb, "إذا كان القرآن كاملاً مكملاً وأما للشرعية فما الحاجة إلى السنة؟" (Erişim 2 Mayıs 2021).

⁶⁷ Mültekâ ehlü't-tefsîr, "هل في القرآن بيان لكل شيء... (ما معنى العموم)" (Erişim 10 Haziran 2021).

dine dair hususlarda insanların ihtiyaç duyduğu şeyleri ihtiva etmesi bakımından umum ifade eder. Yoksa her türlü bilginin onda olduğu anlamına gelmez.⁶⁸

4. Kur'an'da Her Şeyin Olduğuna Delil Getirilen Âyetlerin Bazı İlk Dönem Eserlerde Ele Alınışı

Kur'an'da her şeyin var olduğuna delil getirilen el-En'âm 6/59. âyet daima aynı sûrenin 38. âyetiyle tefsir edilmiştir. Mesela Mukatil b. Süleyman (öl. 150/767), *ما فرطنا في الكتاب* âyetindeki kitaptan maksadın Kur'an değil, levh-i mahfûz olduğu görüşündedir. Çünkü âyetin tefsirinde *ثم إلي ربهم يحشرون* ifadelerine yer vermiştir.⁶⁹ Abdurrez-zak es-San'ânî (öl. 211/826-27) de Ma'mer ve Katade tarikiyle bu ifadeyi *عنده في الكتاب الذي* şeklinde açıklamış ve *Allah'ın katındaki kitap* olarak tefsir etmiştir.⁷⁰ İlgili âyeti izah ederken uzunca bir açıklamaya yer veren Taberî'nin (öl. 310/923) söylediklerini yaklaşık olarak aktaracak olursak, Cenâb-ı Hakk'ın Hz. Peygamber'e (s.a.v.), Allah'ın âyetlerini yalan sayan bu topluluğa şöyle demesini emrettiğini ifade etmektedir: Allah yaptıklarınızdan gafil değildir. Sizin yaptıklarınızın karşılığını ayırmışken nasıl olur da yaptıklarınızdan habersiz olabilir? O, yeryüzünde -küçük büyük- hareket eden her ne varsa, gökyüzünde de kanatlarıyla uçan hiçbir şeyden gafil değildir. İşlenen hiçbir amel yoktur ki onun katında kayıt altında tutulmuş olmasın. İşte bu, her bir amelin kendisinde muhafaza edildiği ümmü'l-kitaptır.⁷¹ Ona göre âyetteki *kitabın* tefsirine dair pek çok rivâyet de bunu doğrulamaktadır.⁷² İbn Ebî Hâtim (öl. 327/938) de bu görüştedir.⁷³

Mâtürîdî (öl. 333/934), *ما فرطنا في الكتاب* âyetindeki *kitab* konusunda ihtilaf edildiğini, kimine göre bununla Kur'an'ın kastedilmiş olup her şeyin aslının onda zikredildiğini; fakat İbn Abbas'a dayandırılan rivâyeti esas alanlara göre bununla, her şeyin kendisinde yazılı levh-i mahfûz olduğunu ifade etmiştir.⁷⁴

Diğer taraftan ahkâma ait her şeyin Kur'an'da bulunabileceğini iddia edenler bu âyeti delil getirerek Kur'an'da hiçbir şeyin eksik bırakılmadığını söylemişlerdir. Mesela Ahmed b. Hanbel (öl. 241/855) *Müsned*'de *ما فرطنا في الكتاب* âyetini, "her şeyi açıklamak için" meâlindeki en-Nahl 16/89. âyetle birlikte zikrederek şu hadiseye yer vermiştir: Hz. Peygamber (s.a.v.) ölüm döşeginde iken bir şeyler mırıldanmış, bunun üzerine o esnada orada bulunanlardan Abdullah İbn Abbas yanındakilere kalem ve kağıt getirmelerini söyleyip Hz. Peygamber'in ağzından çıkanları, kendisinden sonra sapkınlığa düşmemek için yazmak istediğini söylemiştir. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.) *Rasûlullah'a şiddetli ağrı galip gelmişken, yanımızda da Kur'an varken bize Allah'ın kitabı yeter!*" diyerek ona mâni olmuştur.⁷⁵ Müslim (öl. 261/875) de aynı hadiseyi naklederek benzer bir tutum sergilemiş; fakat o Ahmed b. Hanbel'den farklı olarak

⁶⁸ Mültekâ ehlü't-tefsîr, "هل في القرآن بيان لكل شيء ... (ما معنى العموم)".

⁶⁹ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîru Mukatil b. Süleyman*, tah. Abdullah Mahmut Şehhâte (Beyrut: Daru İhyâi't-Türâs, 1423), 1/560.

⁷⁰ Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî el-Himyerî, *Tefsîru Abdürrezzâk*, thk. Mahmud Muhammed (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419), 2/47.

⁷¹ Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'an*, thk. Muhammed Mahmud Şakir (Mekke: Dâru't-Terbiye ve't-Türâs, ty.), 11/344.

⁷² İbn Vehb'in rivâyet ettiğine göre *ما فرطنا* âyette ifade edilen *ثم إلي ربهم يحشرون* "Sonra rablerinin huzurunda toplanırlar." kısmıyla beraber mütalaa edildiğinde buradaki kitabın "ecel/mevt" olarak tefsir edilmeye de ihtimali vardır. Ayrıntılı bilgi için bk. Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, 11/45.

⁷³ Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî İbn Ebî Hâtim, *Tefsîru İbn Ebî Hâtim*, thk. Esad Muhammed Tayyib (Suud-i Arabistan: Mektebetü Nezzar Mustafa el-Bâz, 1419), 4/1286.

⁷⁴ Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-Mâtürîdî es-Semerkindî, *Tefsîru'l-Mâtürîdî (Te'vîlâtü Ehli's-Sünne)*, thk. Mecdi Baslum (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1426/2005), 4/80.

⁷⁵ Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaût - Adil Mürşid vd. (by.: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001), 5/136 (hadis no: 2991).

"Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim." meâlindeki el-Mâide 5/3. âyetle bu hadise arasında irtibat kurmuştur.⁷⁶ Zeccâc (öl. 311/923) ise "Bu öyle bir kitaptır ki hikmet sahibi ve her şeyden haberdar olan Allah tarafından âyetleri sağlam bir şekilde tanzim edilmiş, sonra da tafsilatıyla açıklanmıştır."⁷⁷ âyetinin tefsirinde konuya değinmiş ve şöyle bir açıklama getirmiştir: Âyetin aslında yer alan **أَحْكَمَتِ آيَاتِهِ** demek; emir, nehiy, helal ve haramları demektir. Sonra da (bunlar) va'd ve va'id ile tafsil edilmiştir. Allah biliyor ki mananın şuna da ihtimali vardır: Delalet yönünden tevhidin ihtiyaç duyduğu her ne varsa, nübüvvetin ispatı ve şeriatın ikamesi bakımından âyetleri sağlamlaştırılmış ve tafsil edilmiş demektir. Bunların delili ise "Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.", "...her şeyi açıklamak için" ve "Sadece Allah'a kulluk edersiniz diye... Şüphesiz ben sizin için bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim." âyetleridir.⁷⁸

5. Değerlendirme

Kur'an'da her şeyin olduğuna el-En'âm 6/59. âyet delil getirilmiş ve bu âyet, aynı sûrede yer alan "Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık."⁷⁹ âyetiyle tefsir edilmiştir. Bunun yanında "...her şeyi ayrı ayrı açıklamak için..."⁸⁰, "Sana da kendilerine indirilene insanlara açıklayın diye zikri indirdik."⁸¹, "Bu kitabı sana her şeyi açıklamak için ... indirdik."⁸², "De ki: Rabbimin kelamını yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir o kadarını ilave etsek dahi, Rabbimin sözleri tükenmeden denizler tükenirdi."⁸³, "Yeryüzünde ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki onu ortaya çıkarmadan önce bir kitapta yazılı olmasın."⁸⁴ âyetleri arasında münasebet kurulmuştur.⁸⁵ Buralardaki *kitâb*, *kitâb-ı mübîn*, *zikir*, ve *kelimât-u rabb* gibi tabirler, bazen levh-i mahfûz bazen Kur'an, bazen tamamında Kur'an, bazen bir kısmında levh-i mahfûz ve bir kısmında da Kur'an olarak yorumlanmıştır.

Hangisinde Kur'an hangisinde levh-i mahfûz olarak yorumlandığının cevabına geçmeden önce buraya kadarki verilerden hareketle dijital medyanın *Kur'an'da her şey(in bilgisi) var mı?* sorusuna üç şekilde cevap verdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Birincisine göre, Kur'an'da her bilgi vardır; fakat bu, sırlı bir şekilde verildiği için ancak ilimde derinleşmiş kimseler onu anlayıp keşfedebilir.⁸⁶ Bu düşüncenin *ilimde derinleşmiş olma* gibi sınırları oldukça muğlak bir yetkinliği gerektirdiği açıktır.

İkinci anlayış da aynı iddiayı savunmasına rağmen ilkinden oldukça farklı bir sonuca işaret eder. Bu düşüncede olanlara göre Kur'an'da her türlü bilgi vardır ve gayet açıktır. Bunun için başkalarının kitabına bakmaya ve söylediklerine kulak vermeye gerek yoktur. Çünkü Kur'an yeterlidir ve her şeyi açıkça beyan etmiştir. Aksi davranışlar, Allah'ın Kur'an'da açıkladıklarıyla yetinmediği gibi onu gereği gibi anlayamamışlardır.⁸⁷ Başkalarının söylediklerine uymak sûretiyle vahyedilmiş din yanında uydurulmuş bir dine tabi olanlar kıyamet gününde

⁷⁶ Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *Sahih-i Müslim*, thk. Muhammed Fuad Abdülbaki (Kahire: Dâru İhyâ'î'l-Kütübî'l-Arabî, ty.), 3/1257 (hadis no: 1637).

⁷⁷ Hûd 11/1.

⁷⁸ Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl ez-Zeccâc el-Bağdâdî, *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbuhû*, thk. Abdülcelil Şiblî (Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1408/1998), 3/37.

⁷⁹ el-En'âm 6/38.

⁸⁰ Yûsuf 12/111.

⁸¹ en-Nahl 16/44.

⁸² en-Nahl 16/89.

⁸³ el-Kehf 18/109.

⁸⁴ el-Hadîd 57/22.

⁸⁵ Talip Özdeş, "Kur'an-Bilim İlişkinin Problematik Boyutu Üzerine Genel Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (Haziran 2010), 17.

⁸⁶ Sorularla İslamiyet, "Kur'an-ı Kerim'de bütün bilgiler var mıdır? En'am sûresi, 59. âyette; "Yaş ve kuru her şey Kitab-ı Mübin'de vardır." buyurulmaktadır..."; akasyamhaber, "Kur'an'da Her Şey Var mıdır?"; Puta Şamar Atan Adam, "ÜKM-"Madem Kur'an'da herşey var neden müslümanlar bulmuyor?" sorusuna cevap", 00:01:00-00:10:12.

⁸⁷ İktibaslar, "Kur'an'da Her Şey Yoktur Diyenlere\Haluk Gümüştabak".

Peygamber'in (s.a.v.) sitemine⁸⁸ muhatap olacaklardır. Modern savunucuları için bu düşüncenin pratik neticesi, dinin anlaşılması için, Kur'an ve sünnet merkezli bugüne kadar ortaya konan telifata ihtiyaç olmadığıdır. Ancak "Bu Nebi, müminler için kendi canlarından önce gelir." ⁸⁹ âyetiyle, Hz. Peygamber'in dindeki saygınlığı teminat altındadır.⁹⁰ Bu tezi savunanlar, başkalarının yazdığı ve söylediğine itibar edilmemesi gerektiğini ifade ederlerken hangi gerekçeyle kendi söylediklerine itibar edilmesi gerektiğine dair ikna edici bir açıklama yapmamaktadırlar.

Üçüncü ve bizce de makul olan görüşe göre ise; Kur'an'da her şeyin olduğunu beyan eden âyetlerden anlaşılması gereken, Kur'an'ın, din ve hidâyet anlamında ihtiyaç duyulan argümanı ihtiva ettiği. Yoksa Kur'an, bir bilim ya da bilimler kitabı değildir. Kur'an'ın muhtevasını anlayabilmek için onun gayesini göz önünde bulundurmamak, bu konudaki isabetli yaklaşım olsa gerektir.⁹¹ Kur'an'la alakalı hükümlerde ona olan saygıdan dolayı bazen zorlama tevillerin yapıldığı,⁹² Kur'an'da her şeyin olduğu tezinin de bu zorlama tevillerden birisi olduğu söylenebilir. İlahiyat akademisinde de konu, çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Mesela Kur'an'da kitap kavramının hangi anlamlara geldiği,⁹³ âyetlerdeki *hepsi* veya *her şey* anlamındaki umum lafızlarının nasıl anlaşılması gerektiği,⁹⁴ ilim kavramından dinî bilgi yanına salt bilgi veya bir ihtisas alanı olarak daha sonra ortaya çıkan sistematik bilgiden hangisinin kastedildiği,⁹⁵ sınırlı sayıdaki âyeti muhtevi Kur'an'ın her türlü bilgiyi nasıl ihata edebildiğinin imkân meselesi⁹⁶ bunlardan bazısıdır. Bu bağlamda âyetlerdeki *kitâb*, *kitâb-ı mübîn*, *zikir* ve *kelimât-u rabb* ile neyin kastedilmiş olabileceği sorusuna tekrar dönersek şu hususların belirlenştirilmesi gerekmektedir:

1. Kur'an'ın ifade üsluplarından bir tanesi, aynı kelimenin Kur'an'ın farklı yerlerinde farklı anlamlara gelmesidir. Bazen farklı kelimelerin aynı anlama geldiği de olur. Kur'an'da bir kelimenin farklı yerlerde kazandığı değişik mânaları mükerrerleriyle birlikte inceleyen bilim dalına ve bu dalda yazılan eserlerin ortak adına *el-vücûh ve'n-nezâir* denmiştir.⁹⁷ Vücûh ve nezâir ilmi, dilbilim kriterleri yönünden müfessirde bulunması gereken şartlar arasında zikredilmektedir.⁹⁸ *Kitâb* kelimesi de Kur'an'ın farklı yerlerindeki kullanımıyla, manaca vücûhatı olan lafızlardandır. Örneğin en-Nisâ 4/103'te *كِتَابًا مَّقْوَاتًا* kullanımında *yazılmış/farz kılmış* anlamında,⁹⁹ el-A'râf 7/2'deki *كِتَابٌ أَنْزَلَ إِلَيْكَ* kullanımında, muhatap Hz. Peygamber

⁸⁸ *Hayat Kitabı Kur'an Gerekçeli Meal-Tefsir*, çev. Mustafa İslamoğlu (İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2008), el-Furkân 25/30.

⁸⁹ el-Ahzâb 33/6.

⁹⁰ Dorman, "Kur'an Yetmez Diyenlere Cevap", 00:07:30-00:08:40.

⁹¹ İsmail Çalışkan, "Kur'an Muhtevasının Epistemolojik Taksimi -Kur'an'da Her Bilginin Var Olduğu Söylemine Eleştirel Bir Yaklaşım-", *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2003), 235.

⁹² Abdurahman Candan, *Fukaha'nın Kur'an Tasavvuru* (İstanbul: Düşün Yayınları, 2012), 14.

⁹³ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Hidayet Aydar, "Kur'an'da Kitap Kavramı ve Bir Kitap Olarak Levh-i Mahfuz", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (2000), 63-141.

⁹⁴ Muhammed b. Abdilkerim eş-Şehristânî, "Umûm, Husûs, Muhkem, Müteşâbih, Nâsîh ve Mensûh Hakında", çev. Selim Türcan, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/17 (2010/1), 224-225; Ebû'r-Rebî' Necmüddin Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerim b. Saîd et-Tûff el-Hanbelî, *el-İşârâtü'l-İlâhiyye İle'l-Mebâhisi'l-Usûliyye*, thk. Ebû Asım Hasan b. Abbas (Kahire: el-Fârûku'l-Hadîsiyye, 2002), 1/226.

⁹⁵ Çalışkan, "Kur'an Muhtevasının Epistemolojik Taksimi -Kur'an'da Her Bilginin Var Olduğu Söylemine Eleştirel Bir Yaklaşım-", 238.

⁹⁶ Hasan Yılmaz, "Kur'an'da Her Konu ve Bilgi Var mı? -Genel Bir Bakış-", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26 (2006), 186-201.

⁹⁷ M. Suat Mertoğlu, "Vücûh ve Nezâir", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 43/141.

⁹⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Bilal Ercan, *Tefsir Geleneğinde Müfessirde Aranan Şartlar* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 42.

⁹⁹ Celâleddin el-Mahallî - Celâleddin es-Süyûtî, *Tefsîru'l-Celâleyn* (Dîmeşk - Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1429/2008), 95.

1098 | Faysal Arpaguş. Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve...

(s.a.v.) olduğu için *Kur'an* anlamında,¹⁰⁰ el-Kehf 17/49'daki *وَضَعَ الْكِتَابَ* kullanımında *amel defteri* anlamında,¹⁰¹ ez-Zuhruf 43/4'teki *وَإِنَّ فِي أَمِّ الْكِتَابِ* kullanımında ise Kur'an'ın da onda sabit olduğu ifade edilen *levh-i mahfûz* anlamındadır.¹⁰² O halde, Kur'an'da her şeyin bilgisinin olduğu iddia edilen âyetlerdeki *kitâb*la bu manalardan hangisinin kastedildiği müdellel bir şekilde ortaya konmalıdır.

2. *Kur'an'da her şey vardır* diyenlerin kendileri için delil olduğunu iddia ettikleri âyetleri lafzî/literal bir okumayla okudukları, bu konuda herhangi bir usul kaidesini de itibara almadıkları anlaşılmaktadır. Mesela âyetlerde umum ifade eden *كُلُّ شَيْءٍ* tabiri dilcilere göre *جميع* *كل شيء* ve *من، ما، جميع* gibi lafızlar, umum için vaz' edilmiştir.¹⁰³ Fakat lafzın manaya delaletini belirleyen akıl, sem', örf veya his gibi maddi ve manevi tahsis edici karineler vardır.¹⁰⁴ Örneğin en-Neml 27/23. âyette, Sebe' melikesi Belkıs hakkında *وَأْتَيْتُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ* "*kendisine her şeyden verilen*" ifadesini his tahsis etmektedir. Çünkü Belkıs'a her şey verilmiş değildir.¹⁰⁵ Hüd-hüd'ün bunu umum ifade edecek şekilde ifade etmesi, dilin örfteki kullanımına binaendir.

3. Bir taraftan Kur'an kendisini *kitâb-ı mübîn*¹⁰⁶ olarak nitelendirirken diğer taraftan onun *sırlı bir kitap* olarak nitelendirilmesi de birbiriyle çelişmektedir. Örneğin, Kur'an'ın sırlarından olduğu teziyle teknolojik gelişmelerin Kur'an'a dayandırılması ve bunun makul bir gerekçeyle açıklanabilmesi, oldukça tartışmalıdır. Oysa Kur'an'da her şeyin olmadığı da -iddia edilenin aksine- makul gerekçelerle açıklanabilir. Mesela "*Ey iman edenler! Size açıklandığı takdirde hoşlanmayacağınız şeyleri sormayın!*"¹⁰⁷ âyeti, Kur'an'ın nüzulüne şahitlik eden sahâbenin her şeyin cevabını onda bulamadığını, ağır yükümlülükler gerektirecek birçok hususun ise Allah'ın kullarına olan bağışlayıcılığı ve lütfu sebebiyle açıklanmadığını ifade etmektedir.¹⁰⁸ Bundan da öte, Kur'an'ın kendisine vahyedildiği, onun tüm inceliklerine vakıf Hz. Peygamber'e (s.a.v.), arkadaşlarıyla istişare etmesi ve *'Ben bilirim, siz bilmezsiniz.'* tavrına girmemesi emredilmiştir.¹⁰⁹ O halde sınırlı sayıdaki âyeti muhtevi Kur'an'da her bilginin olduğunu iddia etmek, Kur'an bütünlüğünü göz önünde bulundurmamak anlamına gelmektedir.

Sonuç

Kur'an'da her şeyin bilgisi var mı? sorusuna olumlu yanıt verenlerin, en başta el-En'âm 6/59. âyeti delil getirmeleri ve bunu başka âyetlerle de teyit etmeye çalışmaları, ilgili âyetleri lafzî olarak anladıklarını göstermektedir. Bu soruya olumsuz yanıt verenlere göre ise sınırlı sayıdaki Kur'an âyetlerinden hareketle onda istisnasız her şeyin bilgisinin bulunduğunu iddia etmek, makul bir yaklaşım değildir. Bu görüştekiler, Kur'an bütünlüğüne, el-vücûh ve'n-nezâir ilmine, lafzen umum manen husus yani kelâm-ı örfîye dayanarak bize göre de daha isabetli bir yorum yapmış ve âyetteki *kitâb-ı mübîn*den maksadın, *levh-i mahfûz* olduğunu söylemişlerdir. Bu sebeple matematiğin, coğrafyanın, tıbbın, ekonominin, uzay araştırmaları ve sair ilmi disiplinlerin Kur'an'da aranması isabetli bir yaklaşım değildir. Onda, onun maksatları doğrultusundaki şeyler aranmalıdır. Şayet her şeyin Kur'an'da olduğu iddia edilirse, bu durum inanan insanı, her bir şey için *'Kur'an'dan delilin var mı?'* sorusunu sormaya sevk edecektir. Ayrıca -örneğin bir şey olan- gelecek 50 yılda dünyanın gidişatının ne şekilde olacağını Kur'an'da bulamamak, bugünlerde kendisinden mustarip olduğumuz koronayı

¹⁰⁰ Mahallî - Suyûtî, *Tefsîru'l-Celâleyn*, 151.

¹⁰¹ Mahallî - Suyûtî, *Tefsîru'l-Celâleyn*, 299.

¹⁰² Mahallî - Suyûtî, *Tefsîru'l-Celâleyn*, 489.

¹⁰³ Yakup Kara - Şükran Fazlıoğlu, "Umûm-Husûs Bağlamında Harf-i Ta'rifin Anlam Yelpazesi", *Şarkiyat* 37 (2020), 130.

¹⁰⁴ Aydın Temizer, *Kur'ân Tefsirinde Karine* (İstanbul: İFAV Yayınları, 2016), 115.

¹⁰⁵ Tûfî, *el-İşârâtü'l-ilâhiyye*, 1/230.

¹⁰⁶ ez-Zuhruf 43/2.

¹⁰⁷ el-Mâide 5/101.

¹⁰⁸ Hasan Elik - Muhammed Coşkun, *Tevhit Mesajı Özlü Kur'an Tefsiri* (İstanbul: Fikir Yayın, 2013), 292

¹⁰⁹ en-Nisâ 4/159.

Kur'an'ın nasıl açıkladığını bilememek, Müslümanların inandıkları Kur'an'ı nasıl okuduklarını da problemlili hale getirecektir.

Bunlara ilaveten çalışmanın bulgularından olmak üzere, Kur'an'ın nasıl bir bilgi kaynağı olduğu, internet platformlarındaki içeriklerden hareketle anlaşılmaya çalışılırsa, bunun, zihinlerin berraklaşmasından ziyade karışmasına sebep olacağından da söz edilmelidir. Tartışmalarda bu durum, açıkça görülmektedir.

Kaynakça

- akasyamhaber. "Kur'an'da Her Şey Var mıdır?". Erişim 10 Mart 2021. <https://www.akasyam.com/kuranda-her-sey-var-midir-175382/>
- Âl-i Seyf, eş-Şeyh Fevzî. "هل في القرآن تبيان كل شيء؟". *Youtube*. Yayın tarihi 28 Mayıs 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=GL1RnNvazFk>
- Altındaş, Mücteba. *Kur'an'da Kitap Kavramı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/34500/Mucteba%2520ALTINTAS.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Atay, Hüseyin. *Kur'an'da Bilgi Teorisi*. İstanbul: Furkan Yayınevi, 1982.
- Aydar, Hidayet. "Kur'an'da Kitap Kavramı ve Bir Kitap Olarak Levh-i Mahfuz". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2* (2000), 63-141.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahmân el-Maraşlı. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'it-Türâsî'l-Arabî, 1418.
- Büyük, Enes. *Tefsir İliminin Mahiyeti Sorunu*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2019.
- Candan, Abdurrahman. *Fukaha'nın Kur'an Tasavvuru*. İstanbul: Düşün Yayınları, 2012.
- Coşkun, Muhammed. *Tefsirin İlk Çağları Kur'an Yorumunun Hazırlık ve Oluşum Dönemleri*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2019.
- Çalışkan, İsmail. "Kur'an Muhtevasının Epistemolojik Taksimi -Kur'an'da Her Bilginin Var Olduğu Söylemine Eleştirel Bir Yaklaşım-". *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 7/1* (2003), 235-248.
- Demirci, Muhsin. *Vahiy Gerçeği*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2. Baskı, 2011.
- Din Yalnız Allah'ındır. "Kur'an'da Her şey Var [Engin Noyan]". *Dailymotion*. Yayın tarihi 3 Ağustos 2018. <https://www.dailymotion.com/video/x16817u>
- Elik, Hasan - Coşkun, Muhammed. *Tevhit Mesajı Özlü Kur'an Tefsiri*. İstanbul: Fikir Yayın, 2013.
- Ercan, Bilal. *Tefsir Geleneğinde Müfessirde Aranan Şartlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3. Baskı, 2011.
- Fitrat Tv, "Dinle ilgili her şey Kur'an'da mevcuttur demek mümkün müdür?" *Youtube*. Yayın tarihi 16 Aralık 2016. <http://www.fetva.net/goruntulu-fetvalar/kuranda-hersey-var-mi-flv.html>
- Google. "Kur'an'da Her Şey Var mı?". Erişim 1 Eylül 2021. https://www.google.com/search?q=kur+an+da+her+%C5%9Fey+var+m%C4%B1&hl=tr&source=hp&ei=kD8vYbmWAd2vqtsPh4ySmA0&iflsig=ALs-wAMAAAAAYS9NoNnHQ2Al1DU1a8pYID-VXer2ImeMB&oq=kur%27an%27da+her+%C5%9Fey+var+&gs_lcp=Cgdnd3Mtd2l6EAMYADIICCEQFhAdEB46CAgAEIAEELLE-DOggILhCABBcxAzoFCC4QgAQ6EQguEIAEELLEDEIMBEMcBEKMC0gUIABCABDoLCAAQgAQQsQMqgwE6CwguEIAEELLEJMC0ggILhCABBCTAjoHCAAQgAQQcjoECAAQDT0HCC4QsQMqCjoECAAQCjoICAAQFhAKEB46BggA-EBYQHjoFCCEQoAFQodiZAVijx5oBYO3TmgFoCXAAeAGAAfMCiAHRK5IBCDAM-jMuNi4ymAEAoAEB&scient=gws-wiz
- Görgün, Tahsin. *İlahi Sözü'nün Gücü Varlık ve Bilgi Kaynağı Olarak Kur'an*. İstanbul: Külliyyat Yayınları, 2013.
- Güler, İlhamî. *Kur'an'ın Mahiyeti ve Yorumu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaût vd.. 45 Cilt. b.y.: Müessetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Hayat Kitabı KUR'AN Gerekçeli Meâl-Tefsir*. çev. Mustafa İslamoğlu. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2008.
- Hurafe Avcıları. "Kur'an'da her şey yazar mı sorusuna verdiği muhteşem cevap". *Facebook*. Yayın tarihi 21 Haziran 2017. https://m.facebook.com/watch/?v=1358264380888874&_rdr

1102 | Faysal Arpaguş. Kur'an'da Her Şeyin Bilgisinin Bulunduğu Tezinin Türkçe ve...

- Sirâcü'n-Nûr (sirajalnoor.com). "هل يوجد في القرآن كل شيء؟". Erişim 19 Mayıs 2021. <http://www.sirajalnoor.com/article/al-kutub-al-samaviyya/does-the-quran-contain-everything>
- Sorularla İslamiyet. "Kur'an-ı Kerim'de bütün bilgiler var mıdır? En'am sûresi, 59. Âyette; "Yaş ve kuru her şey Kitab-ı Mübin'de vardır." buyurulmaktadır". Erişim 8 Mart 2021. <https://sorularlailslamiyet.com/kuran-i-kerimde-butun-bilgiler-var-midir-enam-suresi-59-ayette-yas-ve-kuru-her-sey-kitab-i-mubinde>
- sorusorucevapbul.com. "Kurân'da her şey var mı?". Erişim 10 Mart 2021. <http://www.sorusorucevapbul.com/soru-cevap/kurani-kerim/kuranda-her-sey-var-mi>
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'an*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. b.y.: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1394/1974.
- Şehristânî, Muhammed b. Abdilkerîm eş-. "Umûm, Husûs, Muhkem, Müteşâbih, Nâsîh ve Mensûh Hakkında". çev. Selim Türcan. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/17 (2010/1), 223-228.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Mahmud Şakir. 26 Cilt. Mekke: Dâru't-Terbiye ve't-Türâs, t.y..
- Temizer, Aydın. *Kur'an Tefsirinde Karine*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2016.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd et-. *el-İşârâtü'l-İlahiyye İle'l-Mebâhisi'l-Usûliyye*. thk. Ebû Asım Hasan b. Abbas. 3 Cilt. Kahire: el-Fârûku'l-Hadîsiyye, 2002.
- Türk, Nurdoğan. *Kur'an'da Kitap Kavramı*. Ankara: Poyraz Ofset, 2010.
- Türkçe Kur'an Meâlleri*. Erişim 1 Mayıs 2021. <https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sûre=16&âyet=89>
- Yığın, Adem. *Klasik Fıkıh Usulünde Bilgi Anlayışı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- Yılmaz, Hasan. "Kur'an'da Her Konu ve Bilgi Var mı? -Genel Bir Bakış-". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26 (2006), 186-201.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbuhû*. thk. Abdülcelil Şiblî. 5 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1408/1998.
- Zemaşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an hakâ'iki ğavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-eķâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. çev. Abdülaziz Hatip vd.. 6 cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017.